

Лекція 7. Свобода як етична засада публічної служби.

План

1. Свобода: поняття, різновиди, ознаки.
2. Свобода вибору і відповідальність. Ініціатива та дисципліна як цінності публічної служби.
3. Духовна свобода і мотивація публічних службовців.

1. Свобода: поняття, різновиди, ознаки.

Зовнішня свобода – відсутність примусу, обмежень, здатність робити, що хочеш.

Відповідає на питання «від чого?».

«Свобода – це коли ніхто не може мене примусити робити те, чого я не хочу» (Катерина II).

Внутрішня свобода відповідає на питання «для чого?».

«Свобода людини – полягає в її розумності» (стоїки).

«Свобода – це усвідомлена необхідність» (Б. Спіноза, Г.В.Ф. Гегель).

«Чи вільна та людина, яка без смислу і цілі блукає без напряду, яку підштовхують потяги поточної хвилини... Чи вільна та людина, яка не знає куди подітися від духовного неробства і духовних злиднів? Опиняючись перед такими спокусами невільно пригадується старий дурний, але символічно-багатозначний жарт: Візник, вільний? – Вільний. Ну так репетуй: Слава свободі!» (Е. Ільєнков).

Ознаки свободи:

- 1) незалежність особистості. Мудрець здобував незалежність, відмовляючись від благ придворного життя: «Хочу жити для себе, але не для інших» (Піндар). Так же незалежний епікуреєць: він не боїться смерті і задовольняється природнім і необхідним. Водночас незалежність не може гарантувати, що людина не потрапить у пастку внутрішнього рабства;
- 2) самовладання – тобто здатність обмежити власне свавілля, самостійний вибір світоглядних засад, етики і водночас забезпечити їх дотримання;

3) взаємність, тобто свобода однієї людини обмежена свободою іншої.

2. Свобода вибору і відповідальність. Ініціатива та дисципліна як цінності публічної служби.

Міра свободи людини визначається мірою її відповідальності. І навпаки.

Ж.П. Сартр писав «наша відповідальність набагато більше, ніж ми могли би думати, оскільки розповсюджується на все людство...».

Питання для дискусії:

Чому збільшення свободи збільшує відповідальність? І навпаки чому збільшення відповідальності збільшує свободу?

Дисципліна – певний порядок, що виникає у зв'язку з виконанням правил.

Ініціатива – прийняття самостійного рішення.

2. Духовна свобода.

Приклад для розуміння особливого значення усвідомлення своєї свободи для мотивації публічних службовців:

Ж.П. Сартр: «Ніколи ми не були так вільні, як у період окупації» («Республіка мовчання»).

В умовах обмеженості спокус та особливої значущості цілей – звільнення Батьківщини, фізичне виживання в умовах нелюдських і нелюдського спротиву агресорам – відкривалися можливості для перевірки, випробовування своєї внутрішньої духовної свободи.